

Anbefalte kriterier for renholdstjenester

1. Produktgruppe

CPV-kode: 74710000.

Dette dokumentet gjelder kjøp av renholdstjenester. Spesialrengjøring og vinduspuss er ikke omfattet av kriteriesettet.

2. Miljøpåvirkning

Påvirkning		Tilnærming
<ul style="list-style-type: none">Kjemikalier Kjemikalier kan gi helse- og miljøskader og påvirke det biologiske mangfoldet.	→	Leverandøren pålegges å ha systemer for dokumentasjon og oppfølging av kjemikalieforbruk. Det settes også krav til opplæring i bruk og dosering. Det stilles i kravspesifikasjonen absolutte krav til hva slags kjemikalier som tillates brukt, samt at redusert kjemikaliebruk er et tildelingskriterium.
<ul style="list-style-type: none">Vann Vannforbruket påvirker behovet for energi til oppvarming, og utslipp av forurenset spillvann.	→	Vannforbruket vil kunne reduseres ved størst mulig bruk av tørre renholdsmetoder, samt ved riktig valg av rengjøringsrutiner for vask av mopper og kluter.
<ul style="list-style-type: none">Avfall Avfall er ressurser på avveie. Det er derfor ønskelig med avfallsminimering og resirkulering.	→	Leverandøren pålegges å ha system for håndtering av avfall. Det stilles kontraktskrav i forhold til retursystemer for emballasje.

Renholdstjenester utgjør en miljøbelastning hovedsakelig gjennom forbruk av ressurser (vann, kjemikalier) og utslipp til luft og vann. Det kan derfor oppnås store miljøgevinster ved å stille konkrete miljøkrav i anskaffelser, spesielt ved å fokusere på kjemikalier og avfall. Kravene/kriteriene som presenteres i det følgende ivaretar disse aspektene.

Oppdragsgiver kan også få bedre utnyttelse av miljøkompetansen hos renholdsvirksomheten dersom kompetansen til leverandøren om miljøbesparende renhold kan kobles tettere til oppdragsgivers interne miljøstyring. For eksempel vil stedlig renholdsledelse kunne fungere som rådgiver for hvordan oppdragsgiver kan tilrettelegge for mer miljøbesparende renhold og avfallshåndtering. Vær oppmerksom på at dette er en tjeneste som det ikke er tatt hensyn til i dette dokumentet. Oppdragsgiver bør selv vurdere om kontrakten skal utvides til også å omfatte dette.

3. Forslag til anskaffelsesprosess

De største miljøgevinstene oppnås ved gjennomføring av en grundig behovsanalyse der oppdragsgiver tar stilling til hvilket kvalitetsnivå det er behov for i ulike deler av lokalene, før renholdsoppdraget spesifiseres. Dette behovet

innarbeides så i kravspesifikasjonen ved å stille krav om at renholdstjenesten skal utføres i henhold til de mest miljøvennlige renholdsmetodene for å oppnå et gitt, valgt kvalitetsnivå. For renholdsoppdrag av noe omfang, anbefales det at norsk standard NS-INSTA 800 "Rengjøringskvalitet – System for å fastsette og bedømme rengjøringskvalitet", brukes for å fastsette kvalitetsnivået på renholdet, se ¹. Ved at brukerne/ansatte sorterer eget avfall, vil oppdragsgiver kunne bidra til at avfallsmengden reduseres (bruk av sorte plastsekker).

Hvis anskaffelsen er av et visst omfang, bør det nedsettes et tverrfaglig anskaffelsesteam (TAT). Dette teamet kan for eksempel bestå av innkjøpsansvarlig, verneombud, representant for daglig bruker, representant for renholdspersonalet, representant fra bedriftshelsetjenesten og vaktmester. TAT bør stille og besvare følgende spørsmål:

1. Hvilke lokaler er det som skal rengjøres? Hvordan brukes disse lokalene?
2. Hvilken type renhold er det behov for? Hvilken kvalitet skal det være på dette renholdet?
3. Hvilke metoder bør prefereres i forhold til å kunne sikre rengjøringspersonalet rimelig arbeidsbelastning?
4. Hvilke endringer i de ansattes/brukernes rutiner kan forandre og/eller redusere behovet for renhold?
5. Hvilke endringer i de ansattes/brukernes rutiner kan redusere avfallsmengden?

4. Anbefalte krav og kriterier

Miljøkrav og -kriterier som stilles, skal tas inn i konkurransegrunnlaget for offentlige anskaffelser. Dette vil være en del av konkurransegrunnlaget sammen med flere andre krav og kriterier.

Det grunnleggende prinsippet om forholdsmessighet, som fremgår av forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 3-1 femte ledd, innebærer at de miljøkrav og -kriterier som stilles skal stå i forhold til kontrakten som skal inngås. Etter de grunnleggende prinsippene må kravene være relevante for den konkrete kontrakten og dokumentasjonskravene som stilles skal også stå i forhold til kontrakten.

Dette medfører at noen av miljøkravene og -kriteriene som foreslås må tilpasses den konkrete anskaffelsen. Dette innebærer også at dokumentasjonskrav og -mengde må tilpasses størrelse og type kontrakt. Noen kontrakter kan være komplekse selv om kontraktsverdien ikke er stor. Det vil si at det må vurderes helt konkret om foreslåtte krav og kriterier passer inn i den anskaffelsen som planlegges.

4.1. Kontraktens formål

Kjøp av renholdstjenester.

¹ <http://www.pronorm.no/> Her kan man søke etter aktuelle standarder i et felt i høyre marg. Skriv inn NS-INSTA 800 her – da får du opp en liste med aktuelle standarder, og kan ved å klikke få opp en beskrivelse av denne standarden.

4.2. Teknisk spesifikasjon

4.2.1. Kjemikalier- renholdsmidler

- a) Alle renholdsmidler skal være forskriftsmessig klassifisert, emballert, og eventuelt faremerket og deklarerert til Produktregisteret ihht. forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier, (FOR-2002-07-16-1139) med senere endringer.
- b) De vaskeaktive stoffene som brukes i rengjøringsproduktene skal tilfredsstillere kravene til fullstendig nedbrytbarhet i EUs vaskemiddelforordning, implementert i forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften), (FOR 2004-06-01 nr. 922). Informasjonskrav og andre krav i denne forordningen skal også følges. Likeledes skal kravene som berører vaske- og rengjøringsmidler i Produktforskriften tilfredstilles
- c) Det skal foreligge oppdaterte sikkerhetsdatablader på norsk for alle rengjøringsmidler, organisert i et stoffkartotek.
- d) Rengjøringsproduktene skal ha bruksanvisning med doseringsanvisning på norsk
- e) Renholdsproduktene som brukes skal ikke inneholde stoffer som kan klassifiseres som kreftfremkallende i kategoriene Kreft1 eller Kreft2, reproduksjonsskadelige i kategoriene Rep1 eller Rep2, og/eller arvestoffskadelige i kategoriene Mut1 eller Mut2, ihht. forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier, (FOR-2002-07-16-1139), se vedlegg.
- f) Rengjøringsproduktene og deres evt. nedbrytningsprodukter skal ikke være klassifisert som miljøskadelige ihht. forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier, (FOR-2002-07-16-1139), se vedlegg.
- g) Renholdsproduktene som benyttes skal ikke klassifiseres som allergifremkallende, i henhold til forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier (FOR-2002-07-16-1139), se vedlegg.
- h) Innholdsstoffer i rengjøringsprodukter som utgjør en særlig alvorlig miljø- og helsefare, og/eller som står på SFTs prioritetsliste over kjemiske stoffer med uheldige egenskaper skal ikke brukes
- i) . Følgende enkeltstoffer skal ikke finnes i rengjøringsproduktene:
 - Alkylfenoler og alkylfenoletoksilater
 - Triklosan
 - Kvartære ammoniumforbindelser av typen DHTMAC
 - Muskylener
 - PFOS-liknende stoffer og siloksaner (D5)
 - Lineære alkylbensulfonater (LAS)

Dokumentasjonskrav: Erklæring fra alle kjemikalieleverandører/produsenter om at ovenfor nevnte stoffer ikke inngår i rengjøringsmidlene eller har de nevnte egenskaper, alternativt egenerklæring fra leverandør, lisens fra Svanemerket eller andre godkjenningssystem som dokumenterer at kravene oppfylles.

Kommentar (skal ikke med i kriteriedokumentet)

Vedlegget er vanskelig å forholde seg til for en innkjøper, men enkelte i kriteriegruppen ønsket å ha med dette. Foreslår at kolonne 2 og 3 bytter plass. Lettere for en innkjøper å forholde seg til R setninger.

:De fleste av disse kravene gjelder selve renholdsproduktet som **helhet**. Et rengjøringsmiddel må inneholde en viss mengde av et helse- og miljøskadelig stoff for at **hele produktet** skal kunne klassifiseres som helse- eller miljøskadelig.

I tillegg er det noen stoffer som er "værstinger" som står på miljøvernmyndighetenes prioritetsliste, som man ikke vil ha i miljøvennlige produkter, uansett konsentrasjon

4.2.2. Forbruk av kjemikalier og plastposer, avfallshåndtering

- a) Det skal foreligge system for måling av kjemikalie- og plastposeforbruk
- b) Det skal foreligge system for minimering og kildesortering av avfall som brukes i tjenesteproduksjonen

Dokumentasjonskrav: Egenerklæring fra leverandør, lisens fra Svanemerket eller andre godkjenningssystem som dokumenterer at kravene oppfylles.

4.2.3. Emballasje

Emballasjen skal ikke inneholde halogenholdig plast.

Dokumentasjonskrav: Egenerklæring, alternativt lisens fra Svanemerket eller andre tilsvarende miljømerkeordninger.

4.3. Kvalifikasjonskrav

4.3.1. Lav miljøbelastning

Det kreves kompetanse som sikrer lav miljøbelastning ved utførelse av tjenesten. Leverandøren skal ha:

- Plan for opplæring av personalet i HMS, herunder avfallshåndtering, renholdsmetoder, bruk av rengjøringsmidler og utstyr
- Skriftlige arbeidsinstrukser

Dokumentasjonskrav: Redegjørelse for eksisterende rutiner som dokumenterer at kravet er dekket. Hvis rutinene er beskrevet i virksomhetens kvalitets- eller miljøledelsessystem i henhold til ISO 14001, EMAS eller andre tredjepartsverifiserte systemer, er det nok å legge frem et gyldig sertifikat. Eventuelt lisens for Svanemerket for rengjøringstjenester eller andre tilsvarende ordninger.

4.4. Tildelingskriterier

4.4.1. Kjemikalier- enkeltstoffer

Det blir tillagt vekt at følgende kjemikalier, som er vurdert som uønsket, ikke benyttes;

- a) Diklorbenzen
- b) Limonen
- c) EDTA og salter av EDTA

- d) Klorerte løsemidler (løsemidler som inneholder klor)
- e) Forbindelser med aktivt klor² over 0,1 vektprosent
- f) Renholdsproduktene skal ikke inneholde **enkeltstoffer** som i hht forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier (FOR-2002-07-16-1139), kan klassifiseres allergifremkallende, se vedlegg.
- g) Renholdsproduktene skal ikke inneholde **enkeltstoffer** som i hht forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier (FOR-2002-07-16-1139), kan klassifiseres. miljøskadelig,

² Aktivt klor er et mål på mengden tilgjengelig elementært klor i for eksempel hypokloritt-forbindelser. Det desinfiserende (aktive) klor i klorbaserte desinfeksjonsmidler uttrykkes i gram per liter eller milligram per liter (ppm)

Dokumentasjonskrav: Erklæring fra alle kjemikalieleverandører/produsenter om hvilke av de angitte kjemikaliene som ikke inngår i rengjøringsmidlene. Alternativt egenerklæring, lisens for svanemerking av rengjøringsproduktene, andre tilsvarende merkeordninger, eller annen dokumentasjon, som redegjørelse fra produsent eller prøvingsrapport fra anerkjent organ.

4.4.2. Forbruk av renholdsmidler og innstikksposer

Det blir lagt vekt på lavest mulig forbruk av;

- a) Rengjøringsmidler ³ per m² areal og år som skal rengjøres i dette oppdraget.
- b) Innstikksposer ⁴. Det bør foreligge en plan for igangsetting og gjennomføring av avfallshåndtering slik at bruk av innstikksposer reduseres.

Når oppdragsgiver fastsetter vektingen for punkt a) og b) må det tas hensyn til omfanget og kvaliteten på renholdstjenesten som blir etterspurt.

Dokumentasjonskrav: Egenerklæring og systembeskrivelse, eller lisens fra Svanemerket eller andre tilsvarende miljømerkeordninger.

³ Forbruket av kjemikalier regnet som aktiv substans, altså uten innhold av vann. Vet man ikke kjemikalienes innhold av aktive stoffer, settes innholdet til 25 % for flytende produkter og 100 % for rengjøringsmidler i pulver eller fast form. Det er store variasjoner i ønsket omfang og kvalitet på renholdstjenestene, noe som gjør at kjemikalieforbruket vil variere sterkt. Innkjøper må derfor vurdere forventet kjemikaliebruk i hvert enkelt tilfelle, og ut fra dette sette opp en poengskala. Svanekriteriene for renholdstjenester opererer med følgende skala:

- Forbruk mindre enn 30 mg kjemikalier per m² rengjort areal og år gir 5 poeng
- Forbruk mellom 30 og 59 mg kjemikalier per m² rengjort areal og år gir 4 poeng
- Forbruk mellom 60 og 99 mg kjemikalier per m² rengjort areal og år gir 3 poeng
- Forbruk mellom 100 og 140 mg kjemikalier per m² rengjort areal og år gir 2 poeng
- Forbruk høyere enn 140 mg kjemikalier per m² rengjort areal og år gir 1 poeng

⁴ Bruken av plastposer i papirkurver kan variere betydelig fra virksomhet til virksomhet – bl.a. ut fra antall m² per kontorarbeidsplass, antall kontoransatte per papirkurv etc. Innkjøper må derfor vurdere forventet innstikksposebruk, og ut fra dette sette opp en poengskala. Svanekriteriene for renholdstjenester opererer med følgende skala:

- Det forbrukes mindre enn 50 mg poser per m² rengjort areal per år: 5 poeng
- Det forbrukes mellom 50 og 99 mg poser per m² rengjort areal per år: 4 poeng
- Det forbrukes mellom 100 og 149 mg poser per m² rengjort areal per år: 3 poeng
- Det forbrukes mellom 150 og 200 mg poser per m² rengjort areal per år: 2 poeng
- Det forbrukes mer enn 200 mg poser per m² rengjort areal per år: 1 poeng

4.5. Kontraktskrav

1. Emballasje: Hvis norsk leverandør (produsent eller importør) benytter emballasje, skal det senest ved kontraktsinngåelse fremlegges dokumentasjon for at leverandøren er medlem i en returordning eller oppfyller forpliktelsen gjennom egen returordning med egen ordning for sluttbehandling, hvor emballasjen blir tatt hånd om på en miljømessig forsvarlig måte (Grønt Punkt Norge AS eller tilsvarende returordning).
2. Det anbefales at norsk standard NS 8431, "Alminnelige kontraktsbestemmelser om levering av fast renhold" brukes som kontraktsvilkår, se ⁵.

5. Bakgrunnsmateriale

Følgende bakgrunnsmateriale finnes:

- [Beskrivelse av renholdstjenester i Panelets anbefaling 3/2006](#);
- [Svanemerkets kriterier](#)
- [Miljøfyrtårns bransjekrav for Renholdsbedrift](#)

Bakgrunn for arbeidet

Regjeringen lanserte i juni 2007 en handlingsplan for miljø- og samfunnsbevisste innkjøp. Spesielt står statlige anskaffelser i fokus. Handlingsplanen trådte i kraft 01.01.2008. I handlingsplanen er renholdstjenester et av de utvalgte tjenesteområdene. For de utvalgte produkt-/tjenesteområdene skal det lages anbefalte kriteriesett. Oppgaven med å utarbeide kriteriene er satt ut til Panel for miljøbevisste innkjøp med GRIP som sekretariat.

⁵ <http://www.pronorm.no/> Her kan man søke etter aktuelle standarder i et felt i høyre marg. Skriv inn NS 8431 her – da får du opp en liste med aktuelle standarder, og kan ved å klikke få opp en beskrivelse av denne standarden.